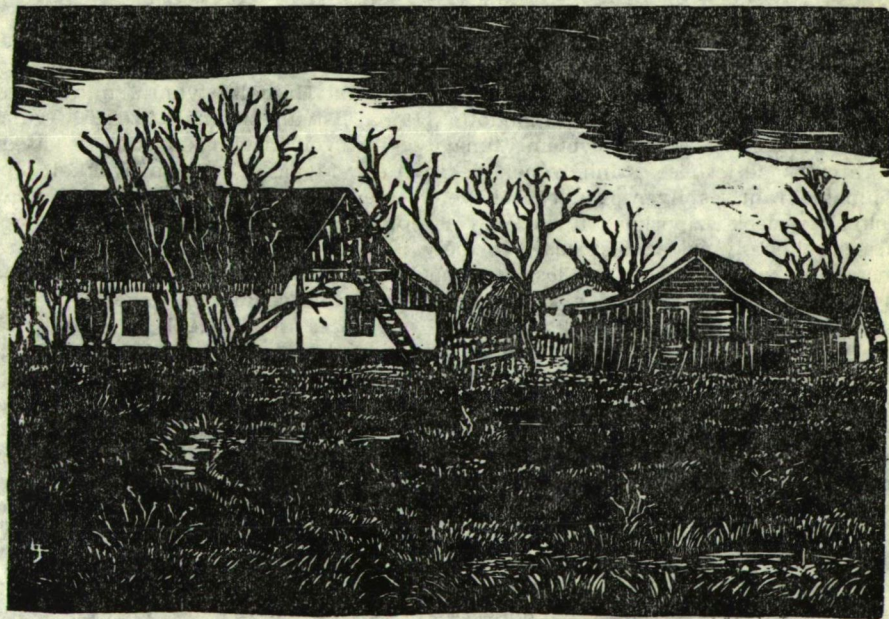

ízlésújítás eredményei sokáig is hatottak rájuk (különösen az almanachlira nem túl szerencsés divatjában), épp az írói szabadság kazinczyánus eszményét beteljesítve, de a kazinczyánus rendszernek e szabadságot gátló klasszicista korlátain fokozatosan túllépve olyan irányt adtak a magyar irodalom fejlődésének, mely, megintcsak európai, de legfrissebb korszerűségű romantikus irodalmi hullámok hatása alatt, létrehozta a magyar nemzeti romantika irodalmát, elsősorban Vörösmarty költészetét. De a húszas évek feltámadó nemzeti szelleme már idegen volt Kazinczy számára; képviselőivel egyre-másra konfliktusba került, élete végén még az öt annyira tisztelő Bajza—Toldy nemzedékkel is. S a Németh László-i ellenérzés lényege a „nagy hibbantóról”, irodalmunk és nyelvünk fejlődésének kisiklatójáról már ebben az évtizedben feltűnik a kazinczyánus irodalomtörténetírás által diszkvalifikált Döbrenteinél, a nyelvújítás évtizede Kazinczyjának egyik leghívebb munkatársánál S azóta is kétféle típusa van Kazinczy értésének és értékelésének; az urbánus típusú, teljesen kazinczyánus és a népiesebb, nemzetibb eszményeket szembeszegezõ, többé-kevésbé elítélõ. Pedig jobb korának feltételei közt szemlélni, meglátni programjának időleges s csak néhány korlással bíró időszerűségét s azt, hogy a rohamosan európai szintre emelkedett magyarság újraéledõ s a romantikussá vált európai környezet által is támogatott kármáni igénye, az új és magasabb szintű identitás megteremtésének igénye tette időszerűtlenné az erre már érzéketlen s egykori programjához mereven ragaszkodó Kazinczyt. S ahogy nemzeti fejlődésünk akadályoztatásának történelmi korszakai után, halála óta is, újra és újra szükség volt kazinczyas merészségű nyitottságra, a meglódult európai fejlődés gyorsított utolérésére, ugyanúgy törvényszerűen eljötték a meggazdagult önmagunk azonossága magasabb rendű helyreállításának hullámai is; a kettõ nem kizárja, hanem kiegészíti egymást, abszolút és időfölötti igazságra tehát egyik sem tarthat igényt.

IMRE LAJOS METSZETE